

”אמר ר’ יהושע בן לוי: בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים”

’דאמר ר’ יהושע בן לוי: בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים’. בספר בן יהוידע העיר שחיפש ולא מצא כ”ד אלא י”א מקומות. וקשה למצוא כ”ד אם נחפש. ואפשר טעות הוא בגרסת הדפוס’.

א. שמא נקטו עשרים וארבעה להורות על ריבוי ולא דוקא הוא, כמו שמצינו מספר זה כהוראת הפלגה בכמה מקומות – ע’ ב”מ פד ‘עשרין וארבע קושייתא... עשרין וארבעה פרוקי ובתורת חיים ומהרש”א שם; אור הישר מנחות צג: מגדים חדשים ברכות נא. וע”ע במובא ביוסף דעת מנחות צג:

ב. בבן יהוידע מנה רק את המקומות שנאמר בהם ‘הכהנים הלויים’ [ומנה י”א פעם. ויש להוסיף עליהם עוד שבעה]. וכנראה כך הבין כוונת המאמר: ‘נקראו [הכהנים] – כהנים [ה]לויים’. אך לכאורה יש לפרש ‘נקראו הכהנים: ‘לויים’, וכולל גם ‘לויים’ בלבד, וכמו בפקידת הלויים המדוברת כאן. ולפי”ז יתכן שעשרים וארבעה בדוקא, וצ”ב.

[מתוך: יוסף דעת]

אקשי ליה עשרים ודי’ ידיו ידיו תביאנה כו’. הנה בכל התנ”ך נמצא תיבת ידיו יותר מארבעים פעמים, ושפיר דקדקו על מספר כ”ד דנקיט בש”ס, בספר התוה”מ פ’ אחרי סי’ נ”ב והגר”י בכרך זצ”ל בהגהותיו על הש”ס ע”ש, אולם פירושיהם לא יתאימו עם פירש”י ורגמ”ה בסוגיין ע”ש.

ולענ”ד דאין אנו צריכים בזה להרחיק לכת אלא בפשוטו, דהוה מרגלא בפומייהו דחז”ל מספרים כאלו, כדכ’ התוס’ בברכות ד”כ ע”א ובכ”מ דתליסר לאו דוקא אלא לשון הרגיל בגמרא, וכן כתבו על מספר שיתין בב”ק צ”ב רע”ב, ואחרי שהראשונים ז”ל פתחו לנו פתח כזה, נוכל לאמר כן גם על מספר כ”ד שהיה שגור בפי חז”ל, כדאמרין במדרש ריש איכה כ”ד פלטיות היו בירושלים וכל פלטיא כ”ד מבואות וכל מבוי כ”ד שווקים ועל כל שוק כ”ד שקקים ועל כל שקק כ”ד חצירות ועל כל חצר כ”ד בתים, ובפסחים ד”נ ע”ב כ”ד תעניות, ובכתובות ע”ז ע”ב כ”ד מוכי שחין, ובברכות נ”ה ע”ב כ”ד פותרי חלומות, ואב לכולם דמספר כ”ד הוה מרגלא להו נראה בב”מ פ”ד ע”א, דקאמר ר’ יוחנן בר לקישא כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבע פירוקי ע”ש, והיתכן דבכל המקומות שהיה מדובר בהלכה בין ר”י ור”ל שהוקבע בש”ס ושלא הוקבע, הקשה לו ר”ל על כל דבר ודבר כ”ד קושיות ור”י השיב לו כ”ד תירוצים לכולם במספר זה המדוייק, ומנין מסויים לא פחות ולא יותר מכ”ד, ובע”כ כמש”כ, כנלע”ד.

הוה מקשה ל”י עשרין וארבעה קושייתא וכו’ לאו דוקא אלא גוזמא נקט והכי אורחא דש”ס כדאיתא בסוף פרק המדיר עשרים וארבעה מוכי שחין היו בירושלים ובפרק במה מדליקין נמי קאמר מעיקרא כי הוה מקשה רבי שמעון בן יוחאי קושיא הוה מפרק ליה רבי פנחס בן יאיר תריסר פירוקי לסוף כי הוה מקשה רבי פנחס בן יאיר קושיא הוה מפרק ליה רשב”י עשרים וארבעה פירוקי... ובמדרש רבה איכה נמי נקט מספר עשרים וארבעה גבי העיר רבתי עם דקאמר עשרים וארבעה פלטיות היו בירושלים וכל פלטיא עשרים וארבעה מבואות וכל מבוי עשרים וארבעה שווקים וכל שוק עשרים וארבע שקקים וכו’.

[תורת חיים, בבא-מציעא פד. הרב אברהם חיים שור]

[אור הישר, מנחות צג: - הרב שמואל יצחק הילמן ירושלים תשל”ז]